

Mária Terézia

a

Móric Beňovský

- potvrdenie výnimočných činov

Ing. Vladimír Dudlák, PMP & Mgr. Jozef Dermek

Združenie Mórica Beňovského © 2017

VITAM ET SANGUINEM, Bratislavský hrad 14.-15.6.2017

Intro

Móríc Beňovský

- uhorský šľachtic slovenského pôvodu

* 20. september 1746, Vrbové, Slovensko

+ 23. máj 1786, Cap Est, Madagaskar

matka – Rozália Révayová 1719-1760

šľachtický rod Révayovcov pochádzal z Turca, hlásili sa k slovenčine, ostali zachované písomnosti v slovenskom jazyku

otec – Samuel Beňovský 1703-1766

pochádzal zo zemianskeho rodu z Beňova neďaleko Bytče, slúžil u generála Peštívarmedeiho v hodnosti plukovníka

Štúdium, spory o dedičstvo

Móric Beňovský vyrastal vo Vrbovom

Navštevoval piaristické lýceum vo Sv. Jure

1759-60 *Nobilis Hungaris*

1760-61 *Pronobilis Slavus*

tu sa oficiálne identifikoval sa ako slovenský šľachtic

Neskôr podľa rodinnej tradície išiel na vojenskú školu

Po smrti matky 1760 nastali tlaky nevlastných švagrov o dedičný majetok

Móric si postupne vydobil dedičný dom v Hrušovom (Bzince),
exekuoval dobytok a ďalšie veci získal násilím naspäť

Švagrovia podávajú na Mórica žalobu na stoličný súd v Nitre

Útek na Spiš, začiatok cesty

V roku 1767 uniká Móríc za hranice Uhorska do Spišskej Soboty - porušenie mandátu Márie Terézie

Zuzana Hönschová, dcéra mäsiara

20. apríla 1768 - svadba v evanjelickom kostole
v dedine Wielkanoc pri Krakove

Zapojenie sa do bojov Barskej konfederácie

- uväznenie na hrade Stará Ľubovňa - júl 1768
- syn Samuel - december 1768
- bojuje za nezávislosť Poľska proti Rusom 1768-69

**Ruské zajatie – Kazaň, útek do Petrohradu,
ďalšie zadržanie a vyhnanstvo na Kamčatke**

Z Kamčatky do Paríža

*Prejavuje sa ako **vodcovská osobnosť**,
získava si priazeň veliteľa Nilova*

**V máji 1771 zorganizuje vzburu v Boľšerecku,
zmocnia sa lode Sv. Peter a Pavol a utečú z Kamčatky**

Beringov prieliv, ostrov Sv. Vavrinca, Aljaška, Aleutské ostrovy
súostrovie Rjúkú, Japonsko, Formóza (Taiwan)

Makao – 22. september 1771

Móric vstupuje do francúzskych služieb

Na dvoch fr. lodiach sa plaví cez Indonéziu, Maurícius až do Paríža

V Paríži sa stáva známou osobnosťou, získava priazeň ministra
D'Aiguillona, 30.12.1772 hodnosť plukovníka a **kráľovský dekrét**
na založenie vojensko-obchodnej základne na Madagaskare

LA SIBERIE

Papier blanc

Papier blanc

CARTE de la Mer Orientale du Nord

entre les Costes de l'Asie Orientale, Occidentale
et celles de la Tartarie Orientale, par les Isles du Japon
jusqu'à celles de l'Inde, par le Détroit de Bering
Par de France Ministre et Secrétaire d'Etat
par J. B. de la Harpe, Geographe

LA COREE

LA

Pekin

CHINE

TAOPEI

Philippines

CARTE de la Mer Oriental du Nord

entre les Costes de l'amerique Occidentale
et celles de la Tartarie Orientale, avec les Isles Nouvelle^{ment}
decouvert dedie a Monseigneur le duc D'aignillon
Pair de France Ministre et Secretaire d'Etat

par M. maurice Auguste de Benyowsky

1772

LA COR

Madagaskar

V Paríži prebieha nábor dobrovoľníkov do **Beňovského zboru**
– 22 dôstojníkov, 237 vojakov

22.máj 1773 vyplávali z prístavu Lorient v Bretónsku
smer Maurícius (nepriazeň francúzskeho velenia)

Vo februári 1774 priplával na Madagaskar
do Antongilského zálivu, kde zakladá Louisbourg
výstavba sídlisk, buduje cesty, mapuje okolie,
kreslí mapy, geografický prieskum, meteorológia

Získava priazeň domorodcov Betsimisaraka,
usiluje sa pozdvihnúť ich úroveň

Október 1776 – Anpanjakabé – kráľ kráľov

Latitude observée..... 5. 3.
 Latitude estimée..... 5. 8.
 Longitude arrivée..... 16. 56.
 Vent N. E.

Nous ne sommes pas heureux pour nos vents, ils sont variables, notre
 Pilote profite cependant jusqu'au moindre vent favorable, mais, malgré son activité
 nous n'avons couru pas, j'en dirai très peu. Nous avons viré de bord à 3 heures
 après minuit et pris les amures à tribord, singlant à toutes voiles, la mer houleuse
 et le ciel couvert. J'en ai pu prendre hauteur.

Nos matelots continuent à prendre du poisson, j'en ai fait de menus
 pour l'ingénieur de plusieurs espèces.

Bonitte

Grand-Oreille

Pilosin.

Marsouin.

Poisson-Volant.

Európa - Paríž

**1777 - vracia sa do Paríža na kráľovský dvor
Ľudovít XVI. s Mariou Antoinettou**

Francúzsky kráľ mu udeľuje rad Kríž sv. Ľudovíta

V Paríži sa zoznamuje s Benjaminom Franklinom

**V r.1778 dostáva hodnosť francúzskeho generála
s doživotnou rentou**

**Nepodarí sa mu na francúzskom dvore získať
podporu pre ďalšiu misiu na Madagaskar**

Európa - Viedeň

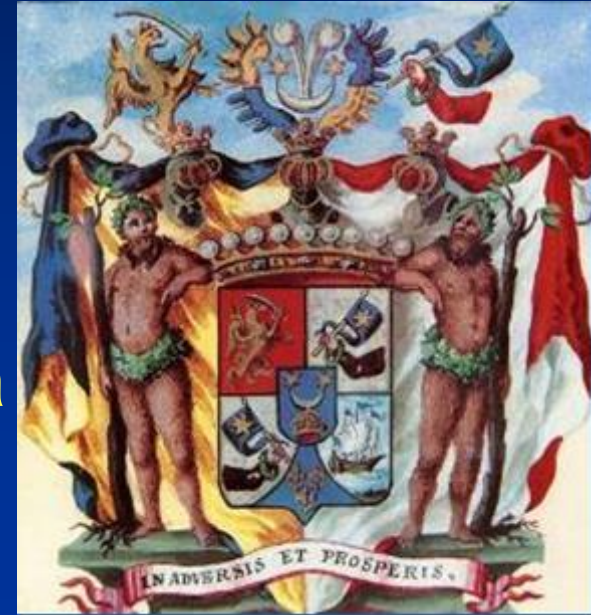

**Mária Terézia mu udeľuje 3. apríla 1778 titul grófa
a vylepšuje rodinný erb**

**V Beckovskej Vieske kupuje
pre rodinu kaštieľ a usádza sa tam**

**Narodili sa im dcéry Rozália a Žofia
Móric píše Pamäti a cesty**

**Vstupuje do cisárskej armády
od septembra 1778 do mája 1779 sa zúčastňuje
v hodnosti plukovníka bojov o bavorské dedičstvo**

Európa – po smrti Márie T.

**MB zakladá s Jozefom Marottim spoločnosť
na výrobu lodných plachiet a projekt vybudovania
obchodnej lodnej cesty Komárno–Rijeka**

**Od Jozefa II získava dekrét na založenie
kolónie na Madagaskare v prospech Rakúska**

**V Paríži má intenzívny kontakt s veľvyslancom USA
s Benjaminom Franklinom, ktorý mu otvára dvere
do amerických obchodných a politických kruhov**

**Beňovský v roku 1782 odchádza do USA,
komunikácia s G.Washingtonom – 6 listov
Posledná misia na Madagaskar - odchod z Baltimore v r. 1784**

Slovaquie

Madagascar

Móríc Beňovský (1746-1786)

UHORSKÝ ŠLACHTIC SLOVENSKEHO PÔVODU, DÔSTOJNÍK, MOREPLAVEC, DIPLOMAT A SPISOVATEĽ. NARODIL SA 20.9.1746 VO VRBOVOM NA SLOVENSKU, BOJOVAL ZA SLOBODU POLIAKOV PROTI RUSOM, UTIEKOL Z RUSKÉHO VYHNANSTVA NA KAMČATKE, AKO PRVÝ PREBÁDAL SEVERNÝ PACIFIK, STAL SA GENERÁLOM V SLUŽBÁCH FRANCÚZSKA.

CISÁROVNÁ MÁRIA-TERÉZIA HO POVÝŠILA NA GRÓFA. BOJOVAL ZA AMERICKÚ NEZÁVISLOSŤ, BOL V KONTAKTE S VRCHNÝM VELITEĽOM GEORGEOM WASHINGTONOM. PREPLAVIL SA CEZ 3 OCEÁNY A NAVŠTÍVIL 4 KONTINENTY. JEHO KNIHA „PAMÄTI A CESTY“ SA STALA SVETOVÝM BESTSELEROM. POČAS 4 ROKOV ŽIVOTA NA MADAGASKARE ZJEDNOCOVAL KMENE, NAJMÄ SLABŠÍCH PROTI SILNEJŠÍM, ZVLÁŠŤ BETSIMISARAKOV, BOL V ROKU 1776 VYHLÁSENÝ ZA VEĽKOKRÁĽA AMPANSAKABÉ.

ZA TO, ŽE ZRUŠIL OBCHOD S OTROKMI, ZAHYNUL V BOJI PROTI FRANCÚZSKEMU KOMANDU NA CAP EST 23.5.1786.

Maurice Benyowsky (1746-1786)

ANDRIANA HONGRIA SADY TARANAKA SLOVAKY, MANAMBONINAHITRA, MPANDEHA AMIN'NY SAMBO, DIPLOMATA SY MPANORATRA. TERAKA TAMIN'NY 20.9.1746 TAO VRBOVE ANY SLOVAKIA, NIADY TAMIN'NY FAHAZOANA FAHALEOVANTENA POLOINA NIRAIKITRA TAMIN'NY ROSIA, NILEFA AVY TANY AMIN'NY GADRA ROSIA TAO KAMTCHATKA, IZY NO OLONA VOALOHANY NAHITA NY FANDRIAMPAHALEMANA TAVARATRA, LASA JENERALY NIASA TAMIN'NY FIRENENA FRANTSAY.

NY MPANJAKA MARIE-THERESE NAMPIAKATRA NY GRADINY HO COMTE. NIADY TAMIN'NY FAHAZOANA FAHALEOVANTENA AMERIKANINA KOA IZY, SADY NISY FIFANDRAISANA TAMIN'I SEFOBE GEORGE WASHINGTON. NANDEHA AMIN'NY SAMBO NANADALO TAMIN'NY OSEANINA 3 SADY NAMANGY KONTINANTA 4. NY BOKINY „FAHATSIAROVANA SY NY DIA“ LASA BOKY FARANY MALAZA ERANTANY. NANDRITRA NY FIAINANY 4 TAONA TAO MADAGASIKARA, NAMPIKAMBANA NY FOKO REHETRA IZY, INDRINDRA NY FOKO MALEMNY NIADY AMIN'NY MATANJAKA, INDRINDRA INDRINDRA KOA BETSIMISARAKA, AVY TAMIN'IZAY NO NAHALASA AZY MPANJAKABE, NA HOE „AMPANJAKABÉ“ (1776).

NOHY NY FIADIANA NATAONY MBA HANAFOANANA NY VAROTRA ANDEVO, NATY TAO ANATIN'NY FIADIANA TAMIN'NY MIARAMILA FRANTSAY TANY CAP EST IZY TAMIN'NY 23.5.1786.

Maurice Benyowsky (1746-1786)

NOBLE HONGROIS D'ORIGINE SLOVAQUE, OFFICIER, EXPLORATEUR, DIPLOMATE ET ÉCRIVAIN. NÉ LE 20/9/1746 À VRBOVÉ, SLOVAQUIE, IL DEVINT COMBATTANT POUR LA LIBERTÉ DES POLONAIS CONTRE LA RUSSIE; FUGITIF DE LA CAPTIVITÉ RUSSE À KAMTCHATKA, IL FUT LE PREMIER EXPLORATEUR DU PACIFIQUE NORD ET DEVINT GÉNÉRAL AU SERVICE DE LA FRANCE.

L'IMPÉRATRICE MARIE-THERESE L'A PROMU EN COMTE. IL A COMBATTU POUR L'INDÉPENDENCE AMÉRICAINE, EN CONTACTE AVEC LE COMMANDANT SUPRÊME GEORGE WASHINGTON. IL A NAVIGUÉ SUR 3 Océans et VOYAGÉ SUR 4 CONTINENTS. SON LIVRE „MÉMOIRES ET VOYAGES“ DEVINT UN BESTSELLER MONDIAL. PENDANT LES 4 ANS DE SON SÉJOUR À MADAGASCAR, IL UNIFIAIT LES TRIBUS, SURTOUT LES FAIBLES CONTRE LES FORTS, EN PARTICULIER LES BETSIMISARAKA; GRÂCE À QUOI IL FUT DÉCLARÉ „GRAND ROI“, ANPANJAKABE (1776).

PAR SUITE DE SON INTERDICTION DU COMMERCE DES ESCLAVES, IL PÉRIT EN LUTTANT CONTRE UN DÉTACHEMENT FRANÇAIS À CAP EST LE 23/5/1786.

Avec la dédicace cordiale à la village d'Ambodirafia

Vladimír DUDLÁK, Jozef DERMEK, Dominik ŠUPLATA, Anežka BORIOVÁ, Imrich MATTOŠ, Association Maurice Benyowsky, République Slovaque, Novembre 2016

Beňovský - spisovateľ

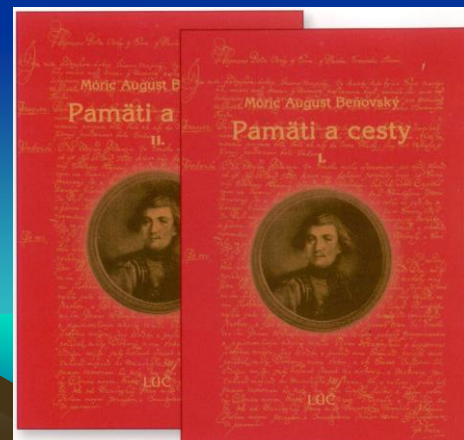

**Dielo Pamäti a cesty vychádza v Londýne
v roku 1790 v angličtine aj vo francúzštine**

**Do roku 1799 je preložené do nemčiny, poľštiny,
holandštiny a švédštiny**

**1808 vychádza v slovenčine, 1898 v maďarčine
vyšlo aj v Japončine a mnohých ďalších jazykoch**

**Vychádza a číta sa nepretržite 226 rokov, oceňované
dielo aj z pohľadu literárneho, iný slovenský autor
18. alebo 19. storočia ho nepredstihol;**

Beňovský - inšpirátor

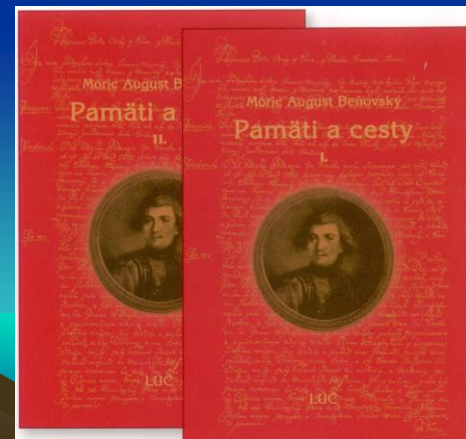

Beňovského príbeh inšpiroval umeleckú tvorbu
V Európe aj v Amerike v 18. a 19. storočí

Vznikajú divadelné hry, opery, operety, hudobné
diela, básne a literatúra inšpirovaná Beňovského
Knihou Pamäti a cesty

Divadelnú hru Sprisahanie na Kamčatke hrajú
na Slovensku aj Štúrovci, hrá sa dodnes

Juliusz Slowacki – poľský romatický básnik
píše dielo „Beňovský a iné básne“
je to v poľsku maturitná otázka
Inaugurácia americkej zástavy a Móríc

Ulice po Beňovskom

Na Madagaskare má ulicu v 4 mestách -
Antananarivo, Antsirabe, Antsiranana, Antalaha

V Poľsku, kde je Móric národný hrdina, majú
ulicu po Beňovskom v 21 mestách

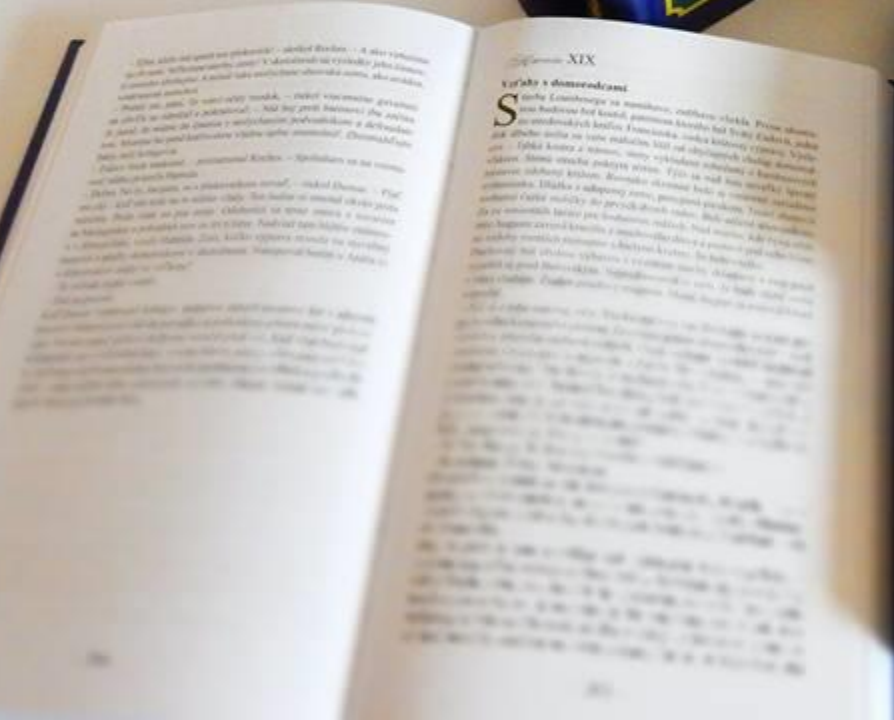
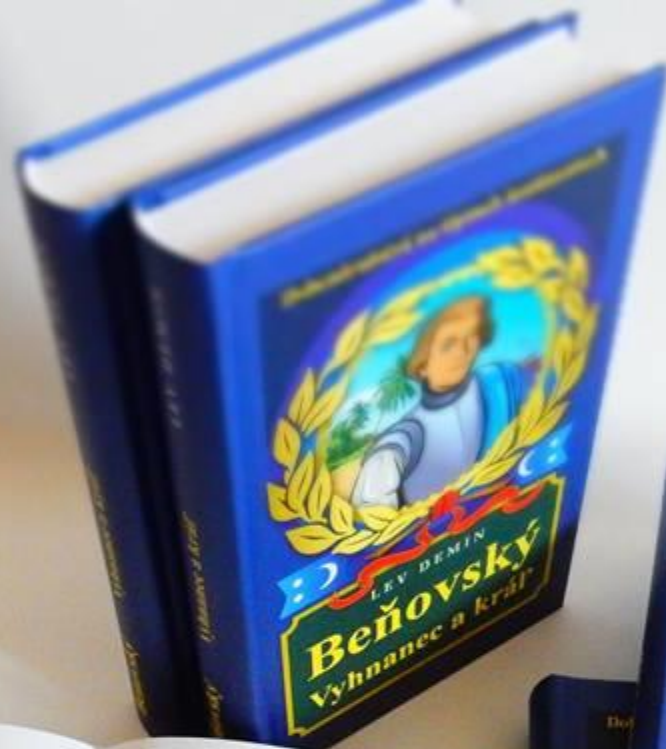
V Budapešti je Moric Benovszky útca,
je to maďarský národný hrdina

Ulica MB je vo Vrbovom, Bratislava nemá
po Móricovi Beňovskom žiadnu stopu

Beňovského ul. v BA v Dúbravke je po Pavlovi Beňovskom

RUE
BENIOWSKY

Zdroje

PhDr. Ľubomír Bosák, MÚ Vrbové, podskalka1@post.sk

Mgr. Patrik Kunec, PhD., historik, Univerzita Mateja Bella, BB, patrik.kunec@umb.sk

PaedDr. Patrik Kýška, MÚ Vrbové, prednosta1@post.sk

Doc. Vincent Múcska, PhD., historik, Univerzita Komenského BA, v.mucska@gmail.com

Archív a bádateľská činnosť Združenia Mórica Beňovského

Ing. Vladimír Dudlák, PMP
riaditeľ Združenia Mórica Beňovského

Šalviová 8
821 01 Bratislava
SLOVENSKO

tel.: +421 903 400244
email: vladimir.dudlak@gmail.com
web: www.moricbenovsky.sk